

菩提心釋

大阿闍黎聖龍樹菩薩造
蔣揚仁欽恭譯

梵文曰： बोधिचित्तविवरणनाम
藏文譯： བྱང་ཆུབ་སེམས་ཀྱི་འགྲེལ་པ་ཞེས་བྱ་བ།
中文譯： 菩提心釋

དཔལ་རྗེ་རྗེ་སེམས་དཔལ་འཕྱུག་འཚོམ་ལོ།
禮敬吉祥金剛薩埵

དངོས་པོ་ཐམས་ཅད་དང་བྱལ་བ། །ཕྱང་པོ་ཁམས་དང་སྐྱེ་མཚེད་དང་། །ལུང་དང་འཛིན་པ་རྣམས་སྤངས་པ། །
遠離諸實物；滅蘊界及處，所持能持等；
ཚོས་བདག་མེད་པ་མཉམ་ཉིད་པས། །རང་སེམས་གདོད་ནས་མ་སྐྱེས་པས། །སྟོང་པ་ཉིད་ཀྱི་རང་བཞིན་ལོ། །
法我空等故，自心本不生，是空之體性。

ཞེས་བྱ་བ་འབྱུང་དོ། །སངས་རྒྱལ་བཅོམ་ལྷན་འདས་རྣམས་དང་། བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔལ་འཕྱུག་སེམས་དཔལ་འཕྱུག་ཆེན་པོ་དེ་རྣམས་ཀྱིས་རི་ལྷར་བྱང་ཆུབ་ཆེན་པོར་
ཐུགས་བསྐྱེད་པ་དེ་བཞིན་དུ་བདག་གིས་ཀྱང་སེམས་ཅན་མ་བསྐྱེད་པ་རྣམས་བསྐྱེད་པ་དང་། མ་གྲོལ་བ་རྣམས་དགྲོལ་བ་དང་། །དུག་གསལ་མ་ཕྱུང་བ་རྣམས་
དུག་གསལ་དུག་ཅད་དང་། །ཡོངས་སུ་བྱུང་ན་ཡས་མ་འདས་པ་རྣམས་ཡོངས་སུ་བྱུང་ན་ཡས་བསྐྱེད་པའི་ཕྱིར། དུས་འདི་ནས་བཟུང་སྟེ་བྱང་ཆུབ་སྐྱིད་པོ་ལ་མཚེས་
ཀྱི་བར་དུ་བྱང་ཆུབ་ཆེན་པོར་སེམས་བསྐྱེད་པར་བཞིན། །བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔལ་འཕྱུག་སངས་ལྷན་གྱི་སྐོར་སྐྱོད་པ་སྐྱོད་པ་རྣམས་ཀྱིས་དེ་ལྷར་ཀུན་རྗེ་བཀྱི་རྣམ་
པས་བྱང་ཆུབ་ཀྱི་སེམས་སྟོན་པའི་རང་བཞིན་བསྐྱེད་ནས། དོན་དམ་པ་བྱང་ཆུབ་ཀྱི་སེམས་བསྐྱོམ་པའི་སྟོབས་ཀྱིས་བསྐྱེད་པར་བྱ་བ་ཡིན་པས། དེའི་ཕྱིར་དེའི་
རང་བཞིན་བཤད་པར་བྱའོ། །

如經所云，如佛薄伽梵及諸大菩薩等發大菩提心，我今亦為諸眾生等：未離令遠離、未脫令解脫、未息得歇息、未涅槃證涅槃故，從今起乃至無上菩提前，定發菩提心。現行密咒門之眾菩薩由此世俗相故，發起世俗菩提願心者後，以修習勝義菩提心之力而生果。此故，將說其性：

བྱང་ཆུབ་སེམས་ཀྱི་བདག་ཉིད་དངོས། །དཔལ་ལྷན་རྗེ་རྗེ་རྣམས་བཅུད་ནས། །བྱང་ཆུབ་སེམས་ཀྱི་བསྐྱོམ་པ་ནི། །སྤྱིད་པ་འཛིན་སྟེ་བདག་གིས་བཤད། །

1. 敬菩提心性，吉祥金剛等；觀修菩提心，我說可滅有。
- སངས་རྒྱལ་རྣམས་ཀྱིས་བྱང་ཆུབ་སེམས། །བདག་དང་ཕྱང་སོགས་རྣམ་རིག་གི་ །རྟོག་པ་རྣམས་ཀྱིས་མ་བསྐྱིབས་ཤིང་། །རྟོག་ཏུ་སྟོང་ཉིད་མཚན་ཉིད་བཞེད། །
2. 佛說菩提心，不被我及蘊，識妄念等礙，常許空性相。
- སྤྱིད་རྗེས་བརྒྱན་པའི་སེམས་ཀྱིས་ནི། །འབད་པས་བསྐྱོམ་པར་བྱ་བ་ཡིན། །ཐུགས་རྗེའི་བདག་ཉིད་སངས་རྒྱལ་ཀྱིས། །བྱང་ཆུབ་སེམས་ནི་རྟོག་ཏུ་བསྐྱོམ། །
3. 由悲所滋潤，此心精進習，大悲諸佛說，常觀菩提心。
- ལྷན་གྱིས་ཅན་ཀྱིས་གང་བཟླ་པའི། །བདག་དེ་རིགས་པས་རྣམ་དུ་བྱུང་ན། །ཕྱང་པོ་ཀུན་གྱི་ནད་རྣམས་ན། །གང་ཞིག་གཞན་ཀྱང་རྟེན་མ་ཡིན། །
4. 外道所設我，依理尋伺時，我於諸蘊中，雖有不能獲。
- ཕྱང་རྣམས་ཡོད་ཀྱི་དེ་རྟོག་མིན། །དེ་ཡང་བདག་གི་དོ་བོ་མིན། །འགའ་ཡང་རྟོག་དང་མི་རྟོག་གཉིས། །རྟོན་དང་བརྟེན་པའི་དངོས་པོར་མེད། །
5. 蘊雖有非常，此亦非我性，常與無常二，能所依皆無。
- བདག་ཅས་བྱེད་དངོས་མིན་ན། །བྱེད་པོར་ཞེས་བྱུང་གལ་ཟླ་ །ཚོས་ཅན་ཡོད་ན་ཚོས་རྣམས་ལ། །འཛིན་རྟོན་པའི་སྟོང་ལ་འཇུག།
6. 若我非實物，作者豈能常？有法若能在，世伺入諸法。¹
- གང་ཕྱིར་རྟོག་པས་དོན་བྱེད་པ། །རིམ་དང་ཅིག་ཅན་ཀྱིས་མིན་པ། །དེ་ཕྱིར་ཕྱིར་འདུ་བའི། །རྟོག་པའི་དངོས་པོ་མེད་པ་ཉིད། །
7. 是常故造作，非次序非俱。此故內外中，常事物非有。

གལ་ཏེ་རུས་ན་ཅི་ཕྱིར་ལྟོས། །དེ་ནི་ཅིག་ཅར་དོས་འབྱིན་འཇུག། །གང་ཞིག་དོས་གཞན་ལ་ལྟོས་པ། །དེ་ནི་རྟག་དང་རུས་ལྡན་མིན། །

8. 若能何須待，事物應同生；何法觀待他，非常亦非能。

གལ་ཏེ་དོས་ན་རྟག་མིན་ཏེ། །དོས་རྣམས་རྟག་ཏུ་སྐད་ཅིག་ཕྱིར། །གང་ཕྱིར་མི་རྟག་དོས་པོ་ལ། །བྱེད་པ་པོ་ཉིད་བཀག་པ་མེད། །

9. 是事物非常，物恆剎那故，故此無常物，不破作者性。

བདག་སོགས་བྲལ་བའི་འཇིག་རྟེན་ནི། །སྤང་བོ་ལམས་དང་སྐྱེ་མཆེད་དང། །ཤུགས་འཛོམས་སྤོ་ཡིས་འཇོམས་པར་འཇུག། །སྤོ་ཡིས་རྣམ་པར་འཇོམས་པར་འཇུག། །

10. 離我滅世間，蘊與界及處，所執與能執，由識滅諸相。

ཕན་པར་བཞེད་པ་རྣམས་ཀྱིས་ནི། །གཞུགས་དང་ཚོར་དང་འདུ་ཤེས་དང། །འདུ་བྱེད་རྣམ་ཤེས་སྤང་བོ་ལ། །དེ་ལྟར་ཉན་ཐོས་རྣམས་ལ་གསུངས། །

11. 承許利益者，於諸聲聞眾，色受想行識，五蘊如是說。

རྐང་གཉིས་མཚོག་གིས་རྟག་ཏུ་ཡང། །གཞུགས་ནི་ལྷ་བ་དོས་འདྲར་སྤང། །ཚོར་བ་རྒྱ་ལྷི་རྒྱ་བྱར་འད། །འདུ་ཤེས་སྤྱི་བ་རྒྱ་དང་མཚུངས་འོད། །

12. 二足尊常示，色蘊如泡沫，受蘊似水泡，想蘊同眼翳，

འདུ་བྱེད་རྒྱ་ལྷི་དང་འདྲ་ལ། །རྣམ་ཤེས་སྐྱུ་མ་ལྟ་བུ་ལེས། །སྤང་བོ་བསྟན་པ་དེ་ལྟ་བུ། །བྱང་རྒྱལ་སེམས་དཔལ་འརྣམས་ལ་གསུངས། །

13. 行蘊似芭蕉，識蘊如幻化，如是教蘊體，為菩薩宣說。

འབྲུང་ཚེན་བཞི་ཡི་རང་བཞིན་ཅན། །གཞུགས་ཀྱི་སྤང་བོར་རབ་ཏུ་བཤད། །ལྷག་མ་གཞུགས་མེད་ཉིད་དུ་ནི། །མེད་ན་མི་འབྲུང་ཕྱིར་ན་གྲུབ། །

14. 廣說色之蘊，四大之體性，餘法即無色，無故則不生。

དེ་དག་རྣམས་ཀྱིས་མིག་གཞུགས་སོགས། །ལམས་རྣམས་གང་བཤད་དེ་དག་ཉིད། །སྐྱེ་མཆེད་དང་ནི་གཞུང་བ་དང། །འཇོམས་པར་ཡང་ནི་ཤེས་པར་བྱ། །

15. 彼等應當知，所示眼色等，界等與處等，所執及能執。

གཞུགས་རྒྱལ་མེད་གཞན་དབང་བོ་མེད། །བྱེད་པོ་དེ་དབང་བོ་འཛིན་ཏུ་མེད། །སྐྱེད་པ་བོ་དང་སྐྱེད་པ་དག། །ཡང་དག་སྐྱེད་པར་རིགས་མ་ཡིན། །

16. 無色塵無根，作者根絕無。生者及所生，真實生非理。

གཞུགས་རྒྱལ་དབང་ཤེས་སྐྱེད་མིན་ཏེ། །དེ་ནི་དབང་བོ་ལ་འདས་ཡིན། །འདུས་པས་དེ་རྣམས་སྐྱེད་བྱེད་ན། །ཚོགས་པ་དེ་ཡང་མི་འདོད་དོ། །

17. 塵不生根識，根識已離根，若聚能生彼，亦不許聚體。

ཕྱོགས་ཀྱི་དབྱེ་བས་ཕྱེ་བ་ཡིས། །རྒྱལ་ཕན་ལ་ཡང་དབྱེ་བ་མཐོང། །གང་ལ་ཚུལ་གྱིས་བརྟགས་ན། །དེ་ནི་རྒྱལ་ཕན་རི་ལྟར་འཐད། །

18. 由向分解故，可見塵亦解，若依支而觀，微塵豈合理？

ཕྱི་རོལ་དོན་ནི་རྣམ་གཅིག་ལ། །ཐང་དང་ཤེས་པ་འཇུག་པར་འཇུག། །ཡིད་འོད་གཞུགས་ནི་གང་ཡིན་པ། །དེ་ཉིད་གཞན་ལས་གཞན་དུ་འཇུག། །

19. 外境單一相，將由多識取，一切悅意色，於彼成相異。

བྱུང་མེད་གཞུགས་ནི་གཅིག་ལྟ་ལ། །འོད་འདོད་བྱུ་བཟའ་བྱུ་ལེས། །ཀུན་ཏུ་ཆགས་ཅན་ཀྱི་རྣམས་བཞིན། །རྣམ་པར་རྟོག་པ་གསུམ་ཡིན་ནོ། །

20. 於同一女身，妄執有三相：屍所欲與食，遍行貪犬等。

དོན་མཚུངས་པ་ཡིས་དོན་བྱེད་པ། །ཁྱི་ལམ་གཞོད་པ་བཞིན་མིན་ནམ། །ཁྱི་ལམ་སང་པའི་གནས་སྐབས་ན། །དོན་བྱེད་པ་ལ་ལྷུང་པར་མེད། །

21. 同境起作用，不似夢害乎？離夢作醒時，作用無區別。

གཞུང་དང་འཇོམས་པའི་དོན་ཡིས། །རྣམ་ཤེས་སྤང་བ་གང་ཡིན་པ། །རྣམ་ཤེས་ལས་ནི་ཐང་དང་པར། །ཕྱི་རོལ་དོན་ནི་འགའ་ཡང་མེད། །

22. 所執能執性，一切識所現，迥異於心識，外境皆非有。

དེའི་དངོས་པོ་དོན་མེད་ཀྱི་ཕྱི་དོན་རྣམས་ཀྱི་འཕྲུལ་ལྟ་མེད། །རྣམ་ཤེས་སོ་སོར་སྤང་བ་འདྲི། །གཞུགས་ཀྱི་རྣམ་པར་སྤང་བར་འགྱུར། །
23. 此故實物性，外境相皆無，識見各別相，皆現色法相。

ཇི་ལྟར་སྐྱེ་བོ་སེམས་སྤོངས་པས། །སྐྱུ་མ་སྒྲིག་སྐྱུ་དྲི་བུ། །ཤོད་ཀྱི་ལ་སོགས་མཐོང་བ་ལྟར། །དེ་བཞིན་གཞུགས་སོགས་སྤང་བ་ཡིན། །
24. 士夫心愚故，見幻及陽焰，及乾闥婆城，如是見色等。

བདག་ཏུ་འཛིན་པ་བསྐྱོད་པའི་ཕྱིར། །ཡུང་པོ་ཁམས་སོགས་བསྟན་པ་ཡིན། །སེམས་ཚམ་པ་ལ་གནས་ནས་འོ། །སྐལ་ཚེན་རྣམས་ཀྱིས་དེ་ཡང་སྤོང། །
25. 為除我執故，宣說蘊界等，凡持唯識論，彼由勝士破。

རྣམ་པར་ཤེས་པར་སྐྱབ་པ། །སྣ་ཚོགས་འདྲི་འོ་སེམས་སྐྱུ་བ། །རྣམ་ཤེས་རང་བཞིན་གང་ལེན། །དེ་ལྟར་ཉིད་བཤེས་བྱ་སྟེ། །
26. 唯識宗義者，眾相由心生。何謂心之性？彼乃如是說：

འདི་དག་ཐམས་ཅད་སེམས་ཚམ་ལེས། །ཐུབ་པས་བསྟན་པ་གང་མཛད་དེ། །བྱིས་པ་རྣམས་ཀྱིས་སྐྱབ་པ་འོ། །སྤང་བའི་ཕྱིར་ཡིན་དེ་ཉིད་མིན། །
27. 所有皆唯識，能仁宣示義，為斷愚稚懼，說已非本意。

ཀུན་བཏགས་དང་འོ་གཞན་དབང་དང་། །ཡོངས་སུ་སྐྱབ་པ་འདི་ཉིད་ལོ། །སྤོང་ཉིད་བདག་ཉིད་གཅིག་ཡུལ། །དོན་སེམས་ལ་འཇགས་པ་ཡིན། །
28. 遍計依他起，圓成實此性，唯一空體性，此性於心觀。

ཐེག་ཆེན་དག་འབྲི་བདག་ཉིད་ལ། །ཚོས་ལ་བདག་མེད་མཉམ་པ་ཉིད། །སེམས་འོ་གཞན་ལ་སྐྱེས་ཏེ། །སངས་རྒྱས་ཀྱིས་འོ་གཞན་བསྐྱེད་གསུངས། །
29. 大乘歡喜性，法無我共性，心非原始生，能仁作略說。

རྣམ་འགྱུར་སྤོང་བ་པ་རྣམས་ཀྱིས། །རང་གི་སེམས་ཀྱིས་དབང་བྱས་ཏེ། །གནས་ཡོངས་ལྱུར་ནས་དག་པའི་སེམས། །སོ་སོར་རང་གི་སྤོང་བ་ལྟར་ལྟོང། །
30. 諸瑜伽行者，隨自心所轉，圓滿已淨心，說此自證境。

འདས་པ་གང་ཡིན་དེ་ལྟེན། །མ་འདོད་པ་འོ་ཐོབ་པ་མིན། །གནས་ཕྱིར་ནས་འོ་ཡོངས་ལྱུར་པ། །དུས་བལ་གལ་ཡོད། །
31. 過去皆非有，未來不能得，住故成圓滿，云何有現在？

ཇི་ལྟར་ལྟར་སྤང་བ་མིན། །ཇི་ལྟར་སྤང་དེ་དེ་ལྟར་མིན། །རྣམ་ཤེས་བདག་མེད་དོན་སྟེ། །རྟོན་གཞན་རྣམ་པར་ཤེས་པ་མེད། །
32. 是有非所見，是所見非有。意識即無我，餘依識非有。

ཇི་ལྟར་འབྲེལ་དང་ཉེ་བས། །ལྷགས་འོ་གཞན་དུ་ཡོངས་སུ་འཁོར། །དེ་ལ་སེམས་འོ་ཡོད་མིན་ཏེ། །སེམས་དང་ལྷན་བཞིན་སྤང་བར་འགྱུར། །
33. 如近磁石故，鐵片皆近住，於此識非有，見似有心識。

དེ་བཞིན་ཀུན་གཞི་རྣམ་ཤེས་འོ། །བདེན་མིན་བདེན་པ་བཞིན་དུ་ལོ། །གང་ཚོ་འགྲོ་འདོད་གཡོ་བར་འགྱུར། །དེ་ཚོ་སྤོང་བའང་འཛིན་པར་བྱེད། །
34. 阿賴耶之識，非實見似實，何時動來去，爾時取有生。

ཇི་ལྟར་རྒྱ་མཚོ་དང་ལྗོད་པ། །སེམས་འོ་མེད་ཀྱང་གཡོ་བར་འགྱུར། །དེ་བཞིན་ཀུན་གཞི་རྣམ་ཤེས་འོ། །ལུས་རྟོན་ནས་འོ་གཡོ་བ་ཡིན། །
35. 如同海中木，離心亦晃動，如是阿賴耶，依身而轉動。

ལུས་མེད་ན་ནི་རྣམ་པར་ཤེས། །ཡོད་པ་མིན་ལེས་ཡོངས་རྟོག་ན། །དེ་ལ་སོ་སོར་རང་གི་ཉིད། །ཅི་འདྲ་ལེས་བྱར་བཅོང་བར་བྱིས། །
36. 若遍執此義：無身則無識。汝應釋何為，彼之別自證？

སོ་སོར་རང་གི་ཉིད་བཅོང་བས། །དེ་ལྟར་དོན་པོ་ཉིད་དུ་བཅོང། །འདི་དེ་ཡིན་ལེས་བཅོང་བར་ལོ། །ལུས་མིན་ལེས་ཀྱང་བཅོང་བ་ཡིན། །
37. 詮釋自證故，許彼乃實物，做如是詮釋，我說亦不能。

རང་ལ་དེས་བཞིན་གཞན་དག་ལ། །དེས་པ་བསྐྱེད་པར་བྱ་བའི་ཕྱིར། །རྟོག་ཏུ་འཁྲུལ་པ་མེད་པར་ལོ། །ལམས་རྣམས་རབ་ཏུ་འཇགས་པ་ཡིན། །
38. 如己之定解，為他決定故，應恆離謬處，極趣博士位。

མདོར་ན་སངས་རྒྱལ་རྣམས་ཀྱིས་ལྟོ་། །སེམས་ནི་མི་རྟག་ཉིད་བཞེད་ལ། །དེ་དག་སེམས་ནི་སྤོང་ཉིད་དུ། །ཅི་ཡི་ཕྱིར་ན་མི་བཞེད་འགྲུས། །

54. 總言諸佛等，許心無常故，為何彼不許，心皆是空性？

ཐོག་མ་ཉིད་ནས་སེམས་ཀྱི་ནི། །རང་བཞིན་རྟག་ཏུ་མེད་པར་འགྲུས། །དངོས་པོར་རང་བཞིན་གྱིས་གྲུབ་པ། །རང་བཞིན་མེད་ཉིད་བཟོད་པ་མིན། །

55. 從始心識之，自性未曾有，不說事自性，次說無自性。

དེ་སྐད་བཟོད་ན་སེམས་ཀྱིས་ལྟོ། །བདག་གི་གནས་པ་སྤངས་པ་ཡིན། །རང་གི་རང་བཞིན་ལས་འདས་པ། །འདི་ནི་ཚོས་རྣམས་ཚོས་མ་ཡིན། །

56. 心若許此義，應斷住於我，離己之自性，即諸法非法。

རི་ལྟར་བྱ་རམ་མངར་བ་དང་། །མེ་ཡི་རང་བཞིན་ཚབ་བཞིན། །དེ་བཞིན་ཚོས་རྣམས་ཐམས་ཅད་ཀྱི། །རང་བཞིན་སྤོང་པ་ཉིད་དུ་འདོད། །

57. 如蔗是甘味，如火是炙性，如是一切法，應許無自性。

སྤོང་ཉིད་རང་བཞིན་དུ་བཟོད་པ། །འགའ་ཞིག་ཚད་པར་སྤྲོད་མིན། །དེས་ནི་རྟག་པ་ཉིད་དུ་ཡང་། །འགའ་ཞིག་སྤྲོད་པ་མ་ཡིན་ལོ། །

58. 說空即為性，非是斷有說，此故亦不屬，墮常之有說。

མ་རིག་ནས་བརྒྱམས་ལྟ་ཤིང་བར། །མཐར་ཐུག་ཡན་ལག་བརྒྱུ་གཉིས་ཀྱི། །བརྟེན་ནས་བྱུང་བའི་བྱ་བའི། །ཁོ་ལོ་མི་ལས་སྤུ་འདྲར་འདོད། །

59. 無明至老死，最終十二緣，依緣而起故，我說如夢幻。

ཡན་ལག་བརྒྱུ་གཉིས་འཁོར་ལོ་འདི། །སྤིང་པའི་ལམ་དུ་འཁོར་བ་སྟེ། །དེ་ལས་གཞན་པའི་སེམས་ཅན་གདང། །ལས་འབྲས་སྤོང་པར་འདོད་པ་མེད། །

60. 十二支輪迴，輪迴於有道，離此不承許，眾生業果行。

རི་ལྟར་མེ་ལོང་ལ་བརྟེན་ནས། །བཞིན་གྱི་དུ་ཡི་འཁོར་སྤང་གུར་པ། །དེ་ལ་དེ་ནི་འཕོ་མིན་ཏེ། །དེ་མེད་པར་ནི་དེ་ཡང་མེད། །

61. 如依明境照，能現容貌影，影非移於鏡，無鏡亦無影。

དེ་བཞིན་སྤང་པའི་ཉིད་མཚམས་སྤོང་། །སྤིང་པ་གཞན་དུ་སྟེ་བ་དང་། །འཕོ་བ་མེད་པར་མཁས་རྣམས་ཀྱིས། །རྟག་ཏུ་དེས་པར་བྱ་བ་ཡིན། །

62. 同理蘊結生，轉生他不移，諸學者應當，恆決定此義。

མདོར་ན་སྤོང་པའི་ཚོས་ལས་ནི། །ཚོས་རྣམས་སྤོང་པར་སྟེ་བར་འགྲུས། །བྱེད་པོ་ལས་འབྲས་ལོངས་སྤོང་སོགས། །ཀུན་རྫོབ་ཏུ་ནི་རྒྱལ་བས་བཟུམ། །

63. 總言由空法，諸法於空生，行者業果報，勝者示世俗。

རི་ལྟར་རྩ་ལྟ་དང་ནི། །དེ་བཞིན་སྤུ་གུ་ཚོགས་པས་སྟེད། །ཕྱི་ཡི་རྟེན་ཅིང་འབྲེལ་འབྲུང་བ། །མི་ལས་སྤུ་མ་དང་མཚུངས་འདོད། །

64. 如同鼓鐘聲，如由聚生苗，外相之緣起，許如同夢幻。

ཚོས་རྣམས་རྒྱལ་སྟེ་བ་པའི། །འཕྲུལ་ལང་འདའ་བར་མི་འགྲུར་ཏེ། །རྒྱ་ནི་རྒྱ་ཉིད་ཀྱིས་སྤོངས་པས། །དེ་ནི་སྟེ་བ་མེད་པར་རྟོགས། །

65. 諸法由因生，永無有止盡。因由因而空，知此即無生。

ཚོས་རྣམས་ཀྱི་ནི་སྟེ་མེད་པར། །སྤོང་ཉིད་ཡིན་པར་རབ་ཏུ་བཤད། །མདོར་ན་སྤང་པོ་ལྟོ་འདིར། །ཚོས་ཀུན་ཞེས་ནི་བཤད་པ་ཡིན། །

66. 諸法皆不生，是空性遍說。總言諸五蘊，此謂諸法義。

དེ་ཉིད་རི་བཞིན་བཤད་པ་ན། །ཀུན་རྫོབ་རྒྱུ་ནི་འཚད་མི་འགྲུས། །ཀུན་རྫོབ་ལས་ནི་ཐད་དང་པར། །དེ་ཉིད་དམིགས་པ་མ་ཡིན་ཏེ། །

67. 若實說彼性，莫斷世俗續，迥異於世俗，彼性不能得。

ཀུན་རྫོབ་སྤོང་པ་ཉིད་དུ་བཤད། །སྤོང་ཉིད་ཁོ་ནར་ཀུན་རྫོབ་ཡིན། །མེད་ན་མི་འབྲུང་དེས་པའི་ཕྱིར། །བྱས་དང་མི་རྟག་རི་བཞིན་ལོ། །

68. 世俗即空性，空性僅世俗，無此定無彼，如有為無常。

ཀུན་རྫོབ་ཉེན་མོངས་ལས་ལས་བྱུང་། །ལས་ནི་སེམས་ལས་བྱུང་བ་ཡིན། །སེམས་ནི་བག་ཚགས་དག་གིས་བསམས། །བག་ཚགས་བྲལ་ན་བདེ་བ་སྟེ། །

69. 業生世俗惑，業由心所生，心由習氣集，離習氣則安。

བདེ་བའི་སེམས་ནི་ཞི་བ་ཉིད། །སེམས་ཞི་བ་ནི་ཚོངས་མི་འགྱུར། །ཚོངས་མེད་དེ་ཉིད་རྟོགས་པ་སྟེ། །དེ་ཉིད་རྟོགས་པས་གྲོ་ལ་འཐོབ་འགྱུར། །

70. 安則心能靜，心靜則不愚，不愚則能證，證此獲解脫。

དེ་བཞིན་ཉིད་དང་ཡང་དག་མཐའ། །མཚན་མ་མེད་དང་དོན་དམ་ཉིད། །བྱང་ཚུབ་སེམས་མཚོག་དེ་ཉིད་དང། །སྟོང་པ་ཉིད་དུ་འདུག་པ་ཡིན། །

71. 真如及正邊，無相與勝義，殊勝菩提心，亦說為空性。

གང་དག་སྟོང་ཉིད་མི་ཤེས་པ། །དེ་དག་ཐར་པའི་རྟེན་མ་ཡིན། །འགྲོ་བུ་གསུང་པའི་བཙོན་རར་ནི། །ཚོངས་པ་དེ་དག་འཁོར་བར་འགྱུར། །

72. 未通達空性，彼非解脫器，六道輪迴獄，痴者墮輪轉。

དེ་ལྟར་སྟོང་པ་ཉིད་འདི་ནི། །རྣམ་འགྱུར་པ་ཡིས་བསྐོམ་བྱས་ནས། །གཞན་གྱི་དོན་ལ་ཚགས་པའི་སྒོ། །འགྱུར་བར་འགྱུར་བར་ཐོཚོམ་མེད། །

73. 如是空性義，瑜伽者觀故，貪求他利心，決定生無疑！

གང་དག་ལ་དང་མ་དང་ནི། །གཉེན་བཤེས་ལྟར་པས་བདག་ལ་སྟོན། །ཤམ་པ་བྱས་པར་འགྱུར་པ་ཡི།

།སེམས་ཅན་དེ་དག་རྣམས་ལ་ནི། །བྱས་པ་གཞོན་པར་འགྱུར་བར་བྱ། །

74. 父母與親友，於我具昔恩，故於彼眾生，今應報其恩。

སྤྱིད་པའི་བཙོན་རར་སེམས་ཅན་ནི། །ཉོན་མོངས་མེ་ཡིས་གདུངས་རྣམས་ལ། །བདག་གིས་སྤྲུག་བཟུལ་འབྱེན་པ་ལྟར། །དེ་བཞིན་བདེ་བ་སྤྱིན་པར་རིགས། །

75. 眾生住有獄，因惑火而苦，如我曾施苦，理應施諸樂。

འཇིག་རྟེན་བདེ་འགྲོ་དན་འགྲོ་ཡི། །འདོད་དང་མི་འདོད་འབྲས་བུ་དེ། །སེམས་ཅན་རྣམས་ལ་ཕན་པ་དང། །གཞོན་པ་ལས་ནི་འགྱུར་བར་འགྱུར། །

76. 世間善惡趣，悅與不悅果，皆由利眾生，或惱眾生起。

སེམས་ཅན་བརྟེན་ནས་སངས་རྒྱས་ཀྱི། །ཤོ་འཕང་བླ་མེད་རྟེན་ལྟར་ན། །ལྟ་དང་མི་ཡི་ལོངས་སྟོང་གང། །ཚོངས་དང་དབང་པོ་དྲག་པོ་དང། །

77. 依眾生可得，佛位無上果，天人之受用，成梵天權猛。

འཇིག་རྟེན་སྟོང་བས་བསྐྱེད་དེ་དག་ །སེམས་ཅན་ཕན་པ་ཚམ་ཞིག་གིས། །མ་དངས་པ་ནི་འགྲོ་གསུམ་འདིར། །འགའ་ཡང་མེད་ལ་མཚན་ཅི་ཡོད། །

78. 護世故依彼，僅利眾不引，三界無引者，彼等有何奇。

སེམས་དམྱལ་དུང་འགྲོ་ཡི་དྲགས་སྟེ། །སྤྲུག་བཟུལ་རྣམ་པ་དུ་མའི་དངོས། །སེམས་ཅན་རྣམས་ཀྱིས་སྤོང་བ་གང། །དེ་ནི་སེམས་ཅན་གཞོན་པས་བྱུང། །

79. 心於三惡趣，種種實苦相，眾生一切受，皆由損他生。

བཀའ་སྐོམ་ལན་རྩལ་བརྟེན་པ་དང། །གཟིར་བ་ཡི་ནི་སྤྲུག་བཟུལ་ཉིད། །བསྐོམ་པར་དཀའ་ཞིང་ཟད་མེད་དེ། །སེམས་ཅན་གཞོན་པའི་འབྲས་བུ་ཡིན། །

80. 飢渴互鬥爭，折磨之苦惱，無量難遮止，皆屬損他果。

སངས་རྒྱས་བྱང་ཚུབ་སེམས་དཔའ་དང། །བདེ་འགྲོ་དང་འདོད་འགྲོ་དང། །སེམས་ཅན་དག་གི་རྣམ་པར་སྐྱིན། །དོ་བོ་གཉིས་སུ་ཤེས་པར་བྱ། །

81. 諸佛與菩薩，善趣及惡趣，眾生之異熟，應知有二性。

དངོས་པོ་ཀུན་གྱི་བརྟེན་བྱ་ཞིང། །རང་གི་ལུས་བཞིན་བསྐྱུང་བར་བྱ། །སེམས་ཅན་རྣམས་ལ་ཚགས་བྲལ་བ། །དུག་བཞིན་འབད་པས་སྤང་བར་བྱ། །

82. 諸事之所依，守護如自身，離貪於有情，應斷如捨毒。

ཉན་ཐོས་རྣམས་ནི་ཚགས་བྲལ་བས། །བྱང་ཚུབ་དམན་པ་ཐོབ་མིན་ནས། །སེམས་ཅན་ཡོངས་སུ་མ་དོར་བས། །རྫོགས་སངས་རྒྱས་ཀྱི་བྱང་ཚུབ་ཐོབ། །

83. 聲聞斷貪故，莫非劣菩提？不捨諸有情，故得佛菩提。

དེ་ལྟར་ཕན་དང་མི་ཕན་པའི། །འབྲས་བུ་འགྱུར་བར་བཤེས་པ་ནི། །དེ་དག་སྐད་ཅིག་གཅིག་ཡང་ནི། །རང་དོན་ཚགས་འདི་རྣམས་གཞན། །

84. 既已說如是，有無益果實，彼豈能每刻，貪己行自利。

སྤྱི་ཚེ་བརྟན་པའི་རྩ་བ་ཅན། །བྱང་སེམས་སྐྱུ་གྲུ་ལས་བྱུང་བའི། །ཤེས་པ་དོན་གཅིག་འབྲས་བུ་རྒྱུ་ལོ། །རྒྱལ་བའི་སྤྲུལ་རྣམས་སློམ་པར་བྱེད། །

85. 由悲堅根本，菩提心苗生，利他果菩提，諸佛子觀修。

གང་ཞིག་བསློམས་པས་བརྟན་པ་ནི། །ཤེས་པ་ལྷི་སྐྱུ་གྲུ་ལས་བྱུང་བའི། །ཤེས་པ་གཏམ་བཤེད་པ་དོན་ནས་ཡང་། །མཐོང་མེད་པར་ཡང་འཇུག་པར་བྱེད། །

86. 觀故令堅定，畏懼他受苦，滅除禪定樂，且進無間獄。

འདི་ནི་དོ་མཚར་འདི་བསྐྱབས་འོས། །འདི་ནི་དམ་པའི་རྩ་བ་ལུགས་མཚོག། །དེ་དག་རྣམས་ཀྱིས་རང་ལུས་དང་། །འོ་རྣམས་སྤྱི་བ་དོ་མཚར་མིན། །

87. 讚此妙奇有，此乃尊聖道；彼等捨自身，施財等無奇。

ཚོས་རྣམས་སྤོང་པ་འདི་ལེས་ནས། །ལས་དང་འབྲས་བུ་བཟུང་བ་གང་། །དེ་ནི་དོ་མཚར་བས་དོ་མཚར། །མང་བྱུང་བས་ཡང་མང་དུ་བྱུང། །

88. 已知諸法空，示觀待業果，稀奇妙稀奇，奇有勝奇有。

སེམས་ཅན་སྐྱོབ་པའི་བསམ་པ་ཅན། །དེ་དག་སྤོང་པ་འདམ་སྐྱེས་ཡང་། །དེ་བྱུང་ཉེས་པས་མ་གོས་པ། །རྒྱལ་བ་ལྷོ་འོ་འདྲའི་འདྲའི་བཞུགས། །

89. 具救眾生心，彼雖生於泥，卻不染眾穢，如同水蓮瓣。

ཀུན་ཏུ་བཟང་སོགས་རྒྱལ་བའི་སྤྲུལ། །སྤོང་ཉིད་ལེ་ལེས་མེ་ཡིས་ནི། །ཉོན་མོངས་བྱུང་འོང་བསྐྱབས་མོད་ཀྱི། །དེ་ལྟར་སྤོང་ཚེས་བསྐྱབས་ལྟར་ཅིང་། །

90. 普賢等佛子，空性智慧火，雖燃煩惱木，悲心所滋潤。

སྤོང་ཚེ་དེ་དང་དུ་བྱུང་པ་རྣམས། །ག་ལེགས་དང་བཟུངས་དང་ལོ་ལ་དང་། །འཁོར་ནས་འབྱུང་དང་དཀར་ལྷོ་བྱུང། །བྱུང་རྒྱུ་ཆེ་དང་བདུད་རླེབ་ཚོམ། །

91. 悲心所轉故，來去與生戲，王室及苦行，驅魔大菩提。

ཚོས་ཀྱི་འཕྲོ་ལོ་ལོ་སྐོར་བ་དང་། །རྣམས་ཀུན་གྱིས་བཞུགས་པར་དང་། །དེ་བཞིན་དུ་ནི་སྐྱུ་དཔ་འདས། །འདས་པར་སྤོང་བར་མཛད་པ་ཡིན། །

92. 轉動說法輪，眾神般祈請，以及佛示現，安住涅槃相。

ཚོས་དང་དང་བཤོ་བྱུང་འཇུག་དང་། །དཔལ་སོགས་གཞུགས་སུ་སྐྱུ་བྱས་ནས། །འགྲོ་བ་འདུལ་བའི་སྤོང་བ་ཡིས། །ཐུགས་ཚེ་དེ་རང་བཞིན་ཅན་གསུམ་མཛད། །

93. 梵天遍行天，化身威猛色，調伏眾生行，悲性作舞演。

སྤོང་པའི་ལམ་ལ་སྤོང་རྣམས་ལ། །དཔལ་བས་འདི་དོན་དུ་བྱེད་པ་ཆེ། །འབྱུང་བའི་ལེ་ལེས་གཉིས་པོ་ཡང་། །གསུངས་པ་ཡིན་ཏེ་དོན་དམ་མིན། །

94. 厭離三界者，為彼之憩息，大乘生二慧，卻說其非勝。

ཇི་སྤོང་སངས་རྒྱས་ཀྱིས་མ་བསྐྱུལ། །དེ་སྤོང་ལེ་ལེས་ལུས་དོས་ཅན། །ཏིང་འཛིན་སྤོང་བར་བརྒྱལ་བུར་པའི། །ཉན་ཐོས་དེ་དག་གཞན་པར་འབྱུང། །

95. 乃至佛未請，彼具智慧身，迷定而不醒，聲聞住其地。

བསྐྱུལ་ན་སྤོང་བའི་གཞུགས་ཀྱིས་ནི། །སེམས་ཅན་དོན་ལ་ཆགས་ལྟར་ཅིང་། །བསོད་ནམས་ལེ་ལེས་ཚོགས་བསགས་ནས། །སངས་རྒྱས་བྱུང་རྒྱུ་འཕྲོ་བའི་འབྱུང། །

96. 勸已依眾身，貪著有情利，集聚二資糧，成就佛菩提。

གཉིས་ཀྱི་བག་ཆགས་ཡོད་པའི་ཕྱིར། །བག་ཆགས་ས་བོན་བཛོད་པ་ཡིན། །ས་བོན་དེ་དོས་ཚོགས་པ་ཡིས། །སྤོང་པའི་སྐྱུ་གྲུ་སྤོང་པར་བྱེད། །

97. 具二習氣故，習氣謂種子，種子與緣聚，則生三界苗。

འཇིག་རྟེན་མགོན་རྣམས་ཀྱིས་བཟུང་བ། །སེམས་ཅན་བསམ་དབང་ཚེས་འགོ་རྣམས། །འཇིག་རྟེན་དུ་ནི་བབས་མང་པོས། །རྣམ་པ་མང་པོ་བྱུང་དང་འབྱུང། །

98. 世間怙主示，隨順有情意，世間多方便，多相皆為異。

ཟབ་ཅིང་རྒྱ་ཆེ་དཔྱེ་བ་དང་། །ལ་ལར་གཉིས་ཀའི་མཚོན་ཉིད་ཅན། །ཐང་དང་བཟུང་པར་ཡིན་ཡང་ནི། །སྤོང་དང་གཉིས་མེད་ཐང་དང་མིན། །

99. 深廣之類別，某法具二相，雖說相異性，空無二非異。

གསུངས་རྣམས་དང་ནི་ས་རྣམས་དང་། །སངས་རྒྱས་པ་ལོ་ཕྱིན་གང་དག། །དེ་དག་བྱུང་རྒྱུ་སེམས་ཀྱི་ཆར། །ཀུན་མཁུན་རྣམས་ཀྱིས་གསུངས་པ་ཡིན། །

100. 咒地等功德，佛德到彼岸，菩提心所現，遍智如是說。

ལུས་དག་ཡིད་ཀྱིས་རྟོག་པར་ཟི། །དེ་ལྟར་སེམས་ཅན་དོན་བྱེད་པ། །སྤོང་ཉིད་ཚོད་པར་སྒྲུ་རྩམས་ལ། །ཚད་པའི་ཚོད་པ་ཉིད་ཡོད་མིན། །

101. 以三門恆觀，如是有情利，諍論空性者，諍斷論非有。

འཁོར་བ་ལྷུང་འདས་པ་ལ། །བདག་ཉིད་ཆེ་དམིགས་པས། །དེ་ཕྱིར་སངས་རྒྱས་རྩམས་ཀྱིས་ཟི། །མིགས་ལྷུང་འདས་འདིར་བཤད། །

102. 大士不應住，輪迴涅槃中。此故佛稱此，無住之涅槃。

སྤྱིང་རྗེ་རོ་གཅིག་བསོད་ནམས་འལྱར། །སྤོང་ཉིད་རོ་མཚོག་གྱུར་པ། །བདག་དང་གཞན་དོན་སྤྱོད་དོན་དུ། །གང་འཕུང་དེ་དག་རྒྱལ་སྐྱེས་ཡིན། །

103. 悲味成福德，空味乃最勝，為求自他利，飲此即佛子。

དོས་པོ་ཀུན་གྱིས་དེ་ལ་འདུད། །སྤོང་པ་གསུམ་ན་རྟོག་མཚོད་ལོས། །སངས་རྒྱས་གདུང་ལི་འཚོབ་དོན་དུ། །འཛིག་རྟོན་འདྲན་པ་དེ་དག་བལྟགས། །

104. 諸事皆敬此，三界應恆供，為持佛法脈，世間解長住。

བྱང་རྒྱལ་སེམས་འདི་ཐེག་ཆེན་པོ། །མཚོག་ལི་ཡིན་པར་བཤད་པ་སྟེ། །མཉམ་པར་བཞག་པས་འབད་པ་ཡིས། །བྱང་རྒྱལ་སེམས་ནི་བསྐྱེད་པར་བཞུ། །

105. 說此菩提心，大乘之最勝。以根本定勤，故發菩提心。

རང་དང་གཞན་དོན་སྤྱོད་དོན་དུ། །སྤོང་ན་ཐབས་གཞན་ཡོད་མ་ཡིན། །བྱང་རྒྱལ་སེམས་ནི་མ་གཏོགས་པར། །སངས་རྒྱས་ཀྱིས་ཐུར་ཐབས་མ་གཟིགས། །

106. 二利之方便，除此菩提心，三界無餘法，昔佛未曾見。

བྱང་རྒྱལ་སེམས་བསྐྱེད་ཚམ་གྱིས་ཟི། །བསོད་ནམས་ལྷུང་པོ་གང་ཐོབ་པ། །གཡ་ཏེ་གཟུགས་ཅན་ཡིན་ན་ཟི། །ནམ་མཁའ་གང་བ་ལས་ཀྱང་ལྷག། །

107. 僅發菩提心，故得諸福蘊，其福若有形，勝過遍虛空。

སྐྱེས་བུ་གང་ཞིག་རྒྱུ་ཅིག་ཚམ། །བྱང་རྒྱལ་སེམས་ནི་སྐྱོམ་བྱེད་པ། །དེ་ཡི་བསོད་ནམས་ལྷུང་པོ་ཟི། །རྒྱལ་བ་ཡིས་ཀྱང་བསྐྱེད་མི་དཀྱོད། །

108. 誰若僅觀修，剎那菩提心，此之福德蘊，佛亦不能數。

ཉོན་མོངས་མེད་པའི་ཟིན་ཆེན་སེམས། །འདི་ནི་ལོ་རྒྱུ་མཚོག་གཅིག་ལྟེ། །ཉོན་མོངས་བདུད་སོགས་ཚོམ་རྒྱུ་ལྱིས། །གཞོད་མིན་འཕྲོག་པར་བྱ་བ་མིན། །

109. 離惱珍貴心，唯一最勝寶，煩惱賊等魔，無能盜或損。

ཇི་ལྟར་འཁོར་པར་སངས་རྒྱས་དང། །བྱང་རྒྱལ་སེམས་དཔའི་སྤོང་ལམ་ཟི། །མིགས་པོ་དེ་ལྟར་སྤོང་ལི། །བྱང་རྒྱལ་སེམས་གཞོན་རྩམས་ཀྱིས་བྱ། །

110. 輪迴中諸佛，菩薩所發願，不動心堅定，勤持菩提心。

དོ་མཚར་གྱིས་ཀྱང་ལྷེད་ཅག་གིས། །ཇི་ལྟར་བཤད་པ་ལ་འབད་ཀྱི། །དེ་རྗེས་ཀུན་བཟང་སྤོང་པ་ཟི། །རང་ཉིད་ཀྱིས་ནི་རྟོགས་པར་འལྱར། །

111. 汝等應精進，前述之勝奇，此後普賢行，自身能了知。

རྒྱལ་མཚོག་རྩམས་ཀྱིས་བསྐྱེད་པའི་བྱང་རྒྱལ་སེམས་ནི་བསྐྱེད་བྱས་པའི། །བསོད་ནམས་མཚུངས་མེད་དེད་དུ་བདག་གིས་ཐོབ་པ་གང་ཡིན་པ།

།དེ་ཡིས་སྤོང་པའི་རྒྱ་མཚོའི་ཐ་གྲོད་ནང་དུ་བྱུང་པ་ཡི། །སེམས་ཅན་རྣམས་ཀྱིས་དབང་པོས་བཞུན་པའི་ལམ་དུ་འགྲོ་བར་འོག།

112. 勝佛稱揚菩提勝心今讚故，無邊福德今日自身所獲得，

願此沉淪三界苦海諸眾生，能隨二足尊聖所示道遵行。

རྒྱ་གར་གྱི་མཁའ་པོ་ལྷ་ཏཱ་ཀའ་རྒྱུ་དྲུང་དང། །ལོ་རྩེ་བ་རབ་ཞིབ་ཤེས་གཉེན་གྱིས་བསྐྱར་ཞིང་ལུས་པ། །སྤོང་གྱི་རྒྱ་གར་གྱི་མཁའ་པོ་ལྷ་ཏཱ་ཀའ་ཐམས་དང།

བོད་ཀྱི་ལོ་རྩེ་བ་པ་ཚོ་ཉི་མ་གྲགས་ཀྱིས་བཅོས་ཤིང་གཏན་ལ་པལ་པོ། །།

印度和尚古伽嘎那，大譯師極息親師初譯此論。後由印度和尚嘎那
嘎哇嗎，藏譯師巴雜日稱揚校訂此論。

此論「菩提心讚」因第十六句偈頌文，形成兩種不同版本。
蔣揚仁欽於2017年12月13日北印達蘭薩拉，圓滿第三版修訂。

